

b. 549

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTEKÓW W WARSZAWIEKARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

Nr 4474
DOLNOŚLĄSKIE

1. Obiekt

1164/2 KAPLICA MSZALNA (PAŁACOWA), ob. KOŚCIÓŁ POMOCNICZY p.w.
WNIEBOWZIECIA NMP

2. Czas powstania

1692 r;

3. Miejscowość

MACIEJOWIEC

4. Adres

Maciejowiec, na wzgórzu, w pobliżu
pałacu; 59-614 Pilchowice;
nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo jeleniogórskie
gmina Lubomierz

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Matzdorf Kr. Löwenberg;

7. Przynależność administracyjna 1.04.1975 r

województwo wrocławskie
powiat Lwówek Śl.

8. Właściciel i jego adres

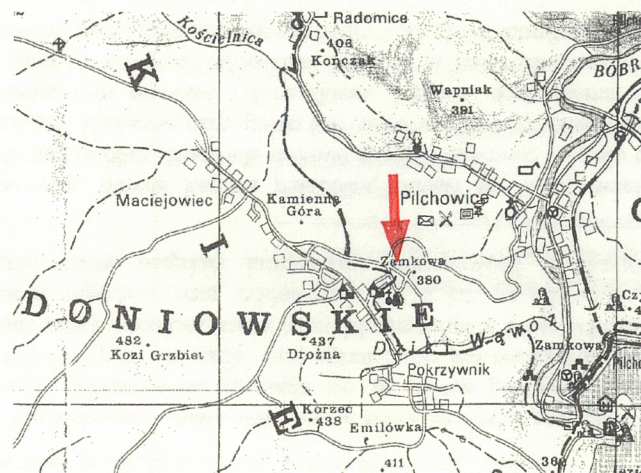
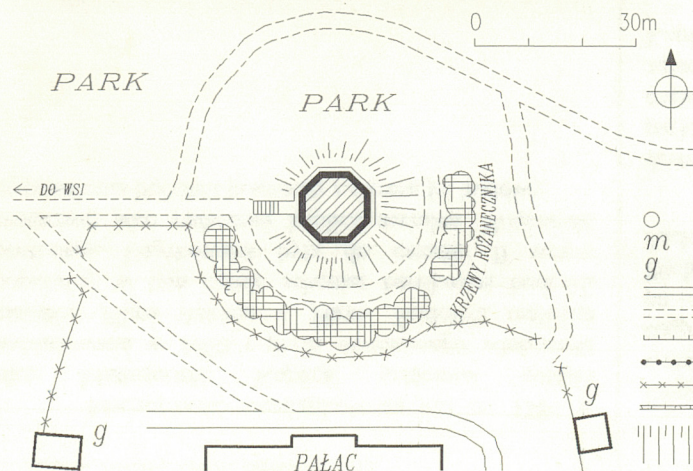
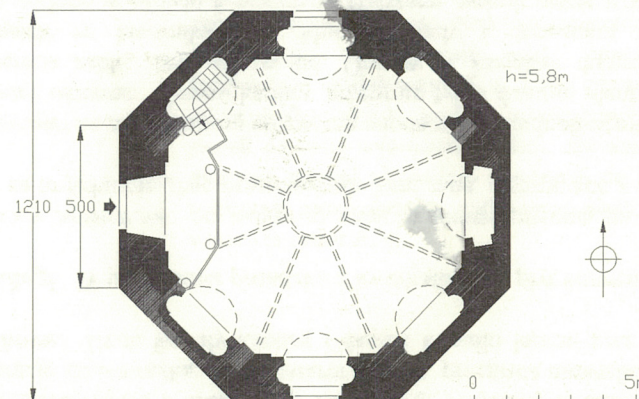
parafia rzym.-kat. pw. św. Bartłomieja,
Wojciechów 50, 59-614 Pilchowice;

9. Użytkownik i jego adres

j.w.;

10. Rejestr zabytków

nr ..... 672/J ..... data ..... 11.05.81r.

Miejscowość wzmiankowana jest od 1386 r. jako Mathisdorff. Kaplica pałacowa została wybudowana w 1692 r. przez ówczesnego właściciela majątku, Filipa Antona v. Hayn. Budowla realizuje popularny w tym czasie schemat barokowej budowli centralnej. Użytkowana była do czasów II wojny światowej jako pałacowa kaplica mszalna. Większość wyposażenia budowli pochodzi z okresu jej budowy.

SYTUACJA. Maciejowiec – mała wieś łańcuchowa na wsch. krańcach Wzniesień Radoniowskich, na granicy Pogórza Izerskiego i Kaczawskiego. Miejscowość rozciąga się w dolinie potoku, lewego dopływu Bobru, towarzysząc jej okoliczne wzniesienia o wys. ok. 400 m n.p.m. Od zach. wieś ograniczona jest rozległym obszarem Lasów Wojciechowskich. Zabudowania ciągną się po obu stronach szosy wiejskiej, która łączy Maciejowiec z Wojciechowem (siedziba parafii), oddalonym o ok. 3 km na pn.-zach. i Pokrzywnikiem, sąsiadnią wsią, oddaloną o ok. 1 km na pd.-wsch., za którą, dalej na wsch. rozciąga się Zalew Pilchowski. Odgałęzienia szosy wiejskiej komunikują miejscowość z okolicznymi wsiami: Pasiecznikiem, Pilchowicami, Radomicami.

Kościół pomocniczy, dawna kaplica pałacowa, mieści się w pd.-wsch. części wsi, na zboczach Góry Zamkowej, dominującej od pn.-wsch. nad okolicą. Budowla stanowi element dawnego zespołu pałacowo-dworskiego, położonego w rozległym parku. Towarzyszy jej od pd. klasycystyczny pałac (ob. dom wczasowy). Nieco poniżej w kierunku pd.-zach., zlokalizowana jest część dworska, z renesansowym dworem i folwarkiem. Kaplica, usytuowana wśród starodrzewu parkowego, otoczona jest, zataczającymi okrag alejami parkowymi; od pałacu oddziela ją pas różaneczników i współczesne ogrodzenie z siatki stalowej. Kaplicę z szosą łączy główna, zach. aleja dojazdowa, która kończy się schodami, prowadzącymi do wejścia.

MATERIAŁ. KONSTRUKCJA. TECHNIKA.

Ściany. *Ściany zewnętrzne i wewnętrzne* murowane z kamienia, obustronnie tynkowane; detal architektoniczny kamienny (obramienia wejścia i okien, gzyms główny) i modelowany w tynku (obramienia otworów latarni, drobne profile gzymsowe); ściany kaplicy pokryte na całej wysokości boniowaniem płycinowym w tynku, gładko tynkowane są ścianki latarni i sygnaturki, niski cokół wyróżniony grubą fakturą i ciemniejszym kolorem tynku.

Sklepienia i stropy. Kaplicę nakrywa kopuła na rzucie 8-boku, zwieńczona latarnią; powierzchnia kopuły zdobiona ścienną dekoracją malarską, przedstawiającą 8 scen Drogi Krzyżowej, po jednej w każdym polu; krawędzie pół kopuły akcentowane są delikatną roślinną dekoracją sztukatorską; ściany latarni gładkie, przeprute niewielkimi otworami okiennymi.

Pokrycie dachowe. Dach kopuły kaplicy i daszek kopułki latarni oraz daszek sygnaturki kryte prostokątnymi brytami blachy ocynkowanej.

Posadzki i podłogi. W przyziemiu posadzka z kwadratowych płyt kamiennych; na emporze muzycznej podłoga drewniana z surowych desek.

Schody. *Schody zewnętrzne:* do jedynego wejścia, umiejscowionej na niewielkim wzgórzu kaplicy, prowadzą schody terenowe w zboczu — są to jednobiegowe proste schody kamienne, o stopniach z noskami, po obu stronach ograniczone metalową ażurową balustradą

Schody wewnętrzne: na małą emporę muzyczną wiodą wąskie jednobiegowe proste schodki drabiniaste.

Otwory. *Otwory okienne.* Ściany kaplicy przeprute tylko dwoma identycznymi otworami okiennymi, akcentującymi oś poprzeczną do osi wejścia zach., czyli oś pn.-pd. Otwory w kształcie dużych kwadratów zamkniętych łukami pełnymi, w kamiennych obramieniach ze zwornikiem w kluczu arkady i impostami u jej nasady; okna krosnowe 2-dzielne, 4-poziomowe, pierwotnie szklone w ołowiu 8-bocznymi szybami, współcześnie uzupełnione prostokątnymi szybami, mocowanymi na listwy drewniane; w oknie pn. zachowana częściowo oryginalna, ozdobna stolarka (listwa przymykowa dekorowana plastycznymi elementami wolutowymi, szczeblinki podrzeźbiane w powtarzające się formy geometryczne, tworzące rodzaj ząbkowania); okna zabezpieczone oryginalnymi kratami zewnętrznymi. Trzy otwory, po jednym w każdej ścianie, przepruwają ściany sygnaturki; kwadratowe, zamknięte pełnołukowo, pozbawione są stolarki; frontowy otwór nieco większy od pozostałych; wszystkie ujęte są w pasowe obramienia tynkowe. Dodatkowe źródło światła w kaplicy stanowią 4 otwory latarni, nawiązujące one do kształtów pozostałych otworów i do okien głównych kaplicy — otwory kwadratowe zamknięte pełnołukowo, w tynkowych obramieniach pasowych ze zwornikiem i kłincami, okienka krosnowe, z 8-bocznych szyb, szklonych w ołowiu.

Otwory drzwiowe zewnętrzne. Do wnętrza kaplicy prowadzi tylko jedno wejście, umieszczone od strony zach. Otwór wejściowy w kształcie niskiego, przysadzistego prostokąta zamkniętego pełnołukowo, ujęty jest w kamienne obramienie, nawiązujące formą do obramień okiennych (płaskie, z listwą zewnętrzną, zwornikiem kłincowym i impostami u nasady arkady);

<p>14. Kubatura</p> <p>1050 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>70 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>sakralne; kaplica pałacowa</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>sakralne; kościółpomocniczy</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>➔ 1988 r – założenie nowych rynien i rur spustowych; zabezpieczenie fundamentów przed wilgocią(opaska betonowa);naprawa tynków zewnętrznych, wymalowania zewnętrzne; malowanie wnętrza; naprawa schodów zewnętrznych;</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>widoczne liczne ślady zawilgocenia ścian, szczególnie w dolnych partiach, do wys. ok. 1,5 m; wilgoć powoduje szybką korozję i w efekcie złuszczenia i odpadanie tynków zewnętrznych; zły stan tynków zewnętrznych latarni, które mocno spękane, z licznymi odpryskami; zawilgocenie ścian powoduje uszkodzenia detalu architektonicznego, szczególnie modelowanych w tynku obramień otworów okiennych sygnaturki i latarni ,ale także drobne ubytki gzymsu wieńczącego (szczególnie w elewacjach pn.),gdzie ogromny zaciek na całej wysokości kaplicy; zły stan pokrycia dachowego, które mocno nieszczelne, pozwala przenikać wodzie opadowej do wnętrza budowli; fatalny stan fresków kopuły – większość scen prawie całkowicie nieczytelna, pozostałe mocno zmyte, o złuszczonej warstwie malarskiej;</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ konieczne założenie дренаżu i wykonanie kompleksowej izolacji przeciwwilgociowej; ⇒ osuszenie ścian; ⇒ wymiana pokrycia dachowego; ⇒ naprawy tynków zewnętrznych, połączone z odtworzeniem detalu; ⇒ fachowa konserwacja fresków kopuły; 	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)
karty ewidencyjne zabytków ruchomych – B. Arwanitidis 1980 r;

24. Uwagi różne.

25. Opracował

tekst ..... Jacek Sawiński 15.10.1997

plany i rysunki ..... Jacek Sawiński 15.10.1997

zdjęcia ..... Jacek Sawiński 15.10.1997

miejsce przechowywania negatywów: archiwum autorów

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisu prawa autorskiego

22. Bibliografia

F.A.ZIMMERMANN, Beiträge zur Beschreibung von Schlesien., Bd. VI, 1786; S.124;
J.G.KNIE, Alph.-stat.-topogr. Übersicht der Dörfer, Flecken .. , 1845;
Schematyzm archidiecezji wrocławskiej.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

27. Załączniki

- * wkładka nr 1: cd. opisu; zestawienie materiału fotogr.; zdjęcia;
- * wkładka nr 2: zdjęcia;

1. Miejscowość MACIEJOWIEC	2. Obiekt (nazwa jak na karcie) KAPLICA, ob.KOŚCIÓŁ POMOCNICZY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) cd. opisu; zestawienie materiału fot.; zdjęcia
--------------------------------------	--	--

drzwi 2-skrzydłowe, zbite z desek na listwach, z zewnątrz opierane deskami w układzie „w jodelkę”, skrzydła drzwiowe rozdzielone słupkiem w formie pilastra korynckiego, zaopatrzone w ozdobne gałki, wzmocnione ćwiekami.

RZUT. Mała centralna budowla na rzucie regularnego 8-boku. Nakrywa ją 8-boczna kopuła z latarnią. Oś wsch.-zach. akcentowana jest wejściem zach. i zlokalizowanym naprzeciw ołtarzem, równoważy ją oś pn.-pd., którą wyznaczają dwa otwory okienne.

BRYŁA. Prosta, regularna i symetryczna bryła. Budowla 2-kond., kubiczna w kształcie prostopadłościanu na 8-bocznej podstawie, na niskim cokole występującym, zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Nakrywa ją 8-boczna kopuła z walcowatą w formie latarnią, nakrytą własną, nieco spłaszczoną kopułką. Bryła centralna, prawie idealnie symetryczna, tylko w partii dachu zaakcentowano oś wsch.-zach. – wyznacza ją prosta mała sygnaturka, nakryta własnym daszkiem 2-spadowym. Całość wieńczy sterczyna z kulą i krzyżem.

ELEWACJE.

Wszystkie elewacje na niskim cokole występującym, który wyróżniony grubą fakturą i ciemniejszym kolorem tynku; ściany ponad cokołem pokryte na całej wysokości płycinowym boniowaniem tynkowym; elewacja zach. wyróżniona otworem wejściowym, pn. i pd. – identycznymi otworami okiennymi; wszystkie otwory w podobnych kształtach, ujęte w takie same kamienne obramienia (pasowe, z płaską listwą zewnętrzną, z kłincowymi zwornikami i impostami u nasady arkady); pozostałe elewacje ślepe; całość zwieńczona profilowanym gzymsem, nad którym kopuła z latarnią; ścianki latarni gładko tynkowane, przeprute 4-ma otworami o kształtach nawiązujących do głównych otworów, w takich samych, modelowanych w tynku obramieniach; fasada, czyli elewacja zach. wyróżniona w partii kopuły, prostą sygnaturką z 3-ma otworami, podobnymi do pozostałych.

WNĘTRZE. Wnętrze jednoprzestrzenne, centralne, ściśle symetryczne; powiększają je, zamknięte pełnołukowo nisze w grubości murów ścian; po bokach każdej z nisz niewielkie eksedry z konchowymi zamknięciami, w których poumieszczano figury świętych; uprzywilejowana oś wsch.-zach. (wejście i ołtarz) zrównoważona jest osią pn.-pd., akcentowaną otworami okiennymi; nad wejściem wbudowano niewielką 3-boczną empore muzyczną, wspartą na drewnianych kolumnach.

WYPOSAŻENIE. Wyposażenie zachowane w skromnym zakresie, barokowe, pochodzi z czasów budowy kaplicy: polichromia sklepienia kopuły (8 scen Drogi Krzyżowej – bardzo zły stan); drewniany ołtarz główny z obrazem Wniebowzięcia Matki Boskiej; 3-boczna empora muzyczna na drewnianych kolumnach; resztki stolarki okiennej i drzwiowej.

INSTALACJE: elektryczna.

ZESTAWIENIE MATERIAŁU FOTOGRAFICZNEGO:

1. Widok kaplicy od strony pn.
2. Część zach. kaplicy z wejściem i schodami.
3. Widok budowli od pd.-zach.
4. Elewacja pd.
5. Latarnia.
6. Sygnaturka.
7. Wejście zach.
8. Okno w elewacji pd.
9. Okienko latarni.
10. Fragment wnętrza kaplicy.
11. Widok wnętrza w kierunku empory muzycznej.
12. Kopuła z malowidłami Drogi Krzyżowej.
13. Eksedra w ścianie filara przysściennego.

2.

3.

4.

5.

1. Miejscowość MACIEJOWIEC	2. Obiekt (nazwa jak na karcie) KAPLICA, ob. KOŚCIÓŁ POMOCNICZY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) zdjęcia
--------------------------------------	---	---

6.

7.

8.

Wkładkę założył: Jacek Sawiński 15.10.97

Miejsce przechowywania negatywów: archiwum autorów

9.

10.

11.

12.

13.

